

1.

De Weg van het Woord (inleiding)

Handelingen: Uniek en actueel

Onder de 66 boeken van de Bijbel neemt Handelingen een unieke positie in. Wat maakt het zo bijzonder?

Handelingen vervult een brugfunctie tussen de vier evangeliën en de brieven van de diverse apostelen. Het bevat het geboortebericht van de wereldwijde kerk en vertoont weinig overlap met andere Bijbelboeken. Veel informatie zouden we dus gewoonweg niet hebben als we Handelingen niet hadden gehad. Denk bijvoorbeeld aan het vuur en de wind van Pinksteren, of de groei van de multi-etnische kerk in Antiochië, waar de volgelingen van Jezus voor het eerst christenen worden genoemd. In geen enkel ander Bijbelboek worden zo veel verschillende landen genoemd. Het boek bevat talloze verwijzingen naar het werk van de Heilige Geest. Als Lukas, de schrijver – zoals waarschijnlijk het geval was –, een niet-Jood was, dus een heiden, dan is maar liefst 27 procent van het Nieuwe Testament geschreven door een niet-Jood!

Van bijzonder belang is ook dat Handelingen een nieuw stadium in de geschiedenis van God met Israël en de wereld beschrijft: hoe ziet het leven ná de komst van Jezus eruit? Niet langer wordt er uitgezien naar een Messias, zoals in het Oude Testament. Niet langer wordt het aardse leven van de Messias op de voet gevolgd, zoals in de evangeliën. Nu gaat het om de spannende en compleet nieuwe vraag: Hoe geef je je leven vorm ná het vertrek – de hemelvaart – van Jezus de Messias? Hoe blijven we Hem ook dan trouw? Waar is nu het

Koninkrijk waarover Jezus sprak? Wat vraagt God van Jezus' volgelingen? Hoe te reageren op de vervolging, die Jezus wel had aangekondigd maar die nu realiteit wordt? Hoe ziet de toekomst eruit?

De unieke positie van Handelingen stelt christenen van nu voor de vraag: Wat kunnen wij ervan leren?

Handelingen openbaart het geheim van het ontstaan en de groei van de christelijke kerk. De absolute basis waarop de kerk bestaansrecht heeft en toekomst heeft. En daarmee leert het ons ook veel over de vraag hoe de kerk er nu uit zou moeten zien en hoe ze ook nu kan vernieuwen.

Ga eens na: een stelletje ongeleerde vissers en boeren uit een achtergebleven gebied in Israël – ongeleerd en eenvoudig (Hand. 4:13). Met Pasen zijn zij nog volledig gedesillusioneerd omdat Jezus, van Wie zij meenden dat het de Messias was, aan een kruis is gedood. Vol ongeloof reageren zij op de eerste berichten van Zijn verschijning aan enkele vrouwen en discipelen ... Hoe in de wereld is het mogelijk dat dat armzalige stelletje mensen hun bizarre boodschap in een tijdsbestek van zo'n dertig jaar hebben gebracht in de belangrijkste steden van de wereld van die tijd: Jeruzalem, Athene, Efeze, Rome. De boodschap ontmoet heftige weerstand en vijandschap, maar vindt ook overal geloof! En het verandert mensen, het verandert uiteindelijk complete samenlevingen, een stille revolutie vindt plaats op tal van gebieden.

Tal van boeken zijn geschreven over de impact van de verbreiding van het christelijk geloof in de eerste eeuwen van onze jaartelling tot aan onze tijd. Een recent voorbeeld is het adembenemende boek van Tom Holland, met de titel *Heerschappij. Hoe het christendom het Westen vormde*. Wat gebeurt hier? Hoe is dit mogelijk? Dit is toch volstrekt onwaarschijnlijk vanuit menselijk oogpunt bezien, dat een Jood die een el-

lendige dood sterft aan een kruis even buiten Jeruzalem, postuum de wereld lijkt te veroveren?

Lukas openbaart het geheim van het ontstaan en de groei van de kerk al in het eerste hoofdstuk van Handelingen. De christelijke gemeente, het christelijk geloof rust op drie pijlers: trouw, waarheid en kracht.

In de volgende hoofdstukken van dit boek zoomen we in op deze pijlers. Laat ze alvast even op je inwerken vanuit het leven dat wij nu leven. Is dat niet bij uitstek waarnaar iedereen snakt in deze spannende tijden? Naar *trouw*, betrouwbaarheid, evenwicht, een vast en onwankelbaar fundament, een rechte koers, zekerheid? Snakken we niet naar *waarheid* in een tijd waarin leugen, valse beloftes, polarisatie, complottheorieën, internettrollen en alternatieve feiten de overhand lijken te hebben? Verlangen we niet naar *kracht* in een tijd waarin de zwakte van de samenleving, van de wereldvrede, van de welvaart en vooruitgang, van politieke beloftes, door iedereen wordt gevoeld?

Handelingen bevat dan ook een zeer actuele en bemoedigende boodschap. Allereerst voor de christelijke gemeente van nu, maar zeker ook een krachtige boodschap van hoop voor de wereld om ons heen, voor degenen die nog niet in Jezus geloven. En Handelingen bevat ook heel veel richtlijnen voor de kerk van elke tijd. Het beschrijft een aantal geschiedenissen die eenmalig zijn geweest, niet herhaalbaar, zoals de uitstorting van de Geest met Pinksteren, de aanstelling van de twaalf apostelen en het lot van Ananias en Safira. Maar ook tal van geschiedenissen die richtlijnen bevatten voor onze tijd. Want dezelfde God bewaart Zijn gemeente. Dezelfde Christus regeert. Dezelfde Geest is krachtig werkzaam in Zijn gemeente.

Handelingen en de Weg van het Woord

De titel van dit boek met studies over Handelingen is *De Weg van het Woord*. Daarvoor zijn verschillende redenen. Op diverse plaatsen in het boek Handelingen worden het christelijk geloof aangeduid als ‘de Weg’, en christenen als ‘mensen van de Weg’.

Saulus nu, die tegen de discipelen van de Heere nog steeds brieste van dreiging en moord, ging naar de hogepriester toe en vroeg van hem brieven voor Damascus, gericht aan de synagogen, opdat, als hij er enige zou vinden die van die Weg waren, zowel mannen als vrouwen, hij die geboeid naar Jeruzalem zou brengen (Hand. 9:1-2).

Het lijkt erop dat ‘de Weg’, ‘die Weg’, als negatieve aanduiding werd bedoeld, zoals wij zouden zeggen: ‘die sekte’. De gevangengenomen Paulus zegt bijvoorbeeld tegen stadhouder Felix:

*Maar dit erken ik voor u: dat ik volgens die Weg die zij sekte [Grieks *hairesis*: ketterij] noemen, op die manier de God van de vaders dien, en dat ik alles geloof wat er in de Wet en in de Profeten geschreven staat (Hand. 24:14).*

Paulus gebruikt het ook in zijn toespraak tot zijn Joodse volksenoten die hem dood wensen:

Ik heb deze Weg tot de dood toe vervolgd (Hand. 22:4).

Waar zou die aanduiding vandaan komen? ‘De Weg’ was een term die christenen zelf gebruikten in contrast met *hairesis*: sekte, ketterij. Een Joodse beweging uit die tijd, de essenen, gebruikte ‘de Weg’ als aanduiding voor hun wijze van Joods

leven, met een strikte naleving van de wet van Mozes. Daar zou een link kunnen liggen. Maar het meest waarschijnlijk lijkt dat de aanduiding ‘de Weg’ teruggaat op Jesaja 40:3:

Een stem van iemand die roept in de woestijn: Bereid de weg van de HEERE, maak recht in de wildernis een gebaande weg voor onze God.

Door Lukas wordt diverse malen naar Jesaja 40 verwezen als vervuld door Johannes de Doper in zijn rol als voorloper van de Heere Jezus. Als hij de aanduiding ‘de Weg’ gebruikt voor de eerste christenen, gaat het hem om een manier van dienen van God waarin Jezus Christus als de Weg centraal staat. In Handelingen 18 wordt dan ook gesproken over de weg van de Heere en de weg van God:

Deze was in de weg van de Heere onderwezen (...) zij namen hem apart en legden hem de weg van God nauwkeuriger uit (Hand. 18:25-26).

In Thyatira loopt een slavin met paranormale gaven achter de apostel Paulus aan terwijl ze voortdurend roept:

Deze mensen zijn dienstknechten van God, de Allerhoogste, die ons een weg naar de zaligheid [of: een weg van redding] verkondigen (Hand. 16:17).

‘De Weg’ lijkt ook kortweg een aanduiding te zijn geweest voor het christelijk geloof (Hand. 19:9 en 23).

We kunnen deze teksten uit Handelingen ook leggen naast andere teksten, zoals Romeinen 3:17, ‘de weg van de vrede’; 2 Petrus 2:2, ‘de weg van de waarheid’, vers 22, ‘de weg van

de gerechtigheid'. En Hebreëën 10:20, waar gezegd wordt dat Jezus een 'nieuwe en levende weg' heeft geopend voor ons door het offer van Zichzelf. Er is een nieuwe weg geopend! Door een levende Christus. Een weg van leven, die leidt naar de levende God.

De weg van Jezus. Dan gaat het dus over het Evangelie, het goede nieuws dat er een nieuwe en levende weg geopend is. En dan gaat het ook over de mensen die op die weg wandelen, de christelijke gemeente van 'de Weg'.

De weg van Jezus is de weg van het Woord. Lukas maakt dat in Handelingen op een bijzondere manier duidelijk. Kijk eens naar de volgende teksten:

En het Woord van God verbreidde zich (Hand. 6:7).

En het Woord van God verbreidde zich en nam toe (Hand. 12:24).

En het Woord van de Heere verbreidde zich door heel het land (Hand. 13:49).

Zo nam het Woord van de Heere met kracht toe en werd steeds sterker (Hand. 19:20).

Best gek eigenlijk, hoe dat hier wordt gezegd. Het Woord wordt zelfstandigheid toegekend, alsof het een persoonlijke kracht is die zijn eigen keuzes maakt, richting kiest en groeit.

Nou, dat doet het ook! Want het Woord van God is geen ding, niet slechts *een* woord, niet dood, maar levend en krachtig. Johannes zegt in zijn evangelie (1:14): Het Woord is vlees, is mens geworden, en heeft onder ons gewoond. Het Woord, Jezus, werd gekruisigd, maar stond op uit de dood en ging naar de hemel. Het Woord zond Zijn Geest naar de aarde en deze Geest nam krachtig bezit van de apostelen. Zij verkondigden het Woord van Jezus, de 'woorden van dit leven' (Hand. 5:20). Het Woord vond geloof, nam bezit van de gelovigen en zo

ontstond een christelijke gemeente van het Woord. Vervuld van de Geest van het Woord verbreidden deze christenen op hun beurt het Woord.

Wij bezitten niet het Woord, maar het Woord neemt bezit van ons. Het is een kracht van God tot zaligheid voor iedereen die het gelooft (Rom. 1:17). De vraag die vandaaruit op ons afkomt is of wij mensen zijn van de weg van Jezus, en of wij mensen zijn van het Woord. Laten wij de kracht ervan tot ons doordringen, ons in bezit nemen, zodat het Woord ook via ons zich verbreidt met kracht en steeds sterker wordt?

Handelingen 1:8 wordt door de meeste uitleggers beschouwd als een soort motto van het hele boek Handelingen. Jezus belooft hier vlak voor Zijn hemelvaart:

U zult Mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als in heel Judea en Samaria en tot aan het uiterste van de aarde (Hand. 1:8).

Het Evangelie van Jezus moest vanuit Jeruzalem (hoofdstuk 1-7), via Judea en Samaria (hoofdstuk 8-12), verspreid worden over de hele wereld (hoofdstuk 13-28) en mensen van alle religies bereiken: Joden, Samaritanen (dat waren halve Joden/heidenen) en heidenen. Handelingen eindigt in hoofdstuk 28 met een apostel Paulus die gevangen zit in Rome en wacht op zijn doodvonnis. Maar Rome is het einde van de wereld niet! Eerder het centrum van de toenmalige wereld, het centrum van waaruit nieuwe steden en landen bereikt konden worden. Handelingen stopt als Bijbelboek bij hoofdstuk 28, maar de handelingen zelf, het werk van God, het werk en het getuigenis van Jezus, gaan door tot in onze tijd, ongehinderd.

Het Evangelie gaat van Jeruzalem, via Judea en Samaria, tot aan het uiterste van de aarde. Want de boodschap van Jezus is voor iedereen.

Gespreksvragen

- 1.** Wat maakt het boek Handelingen uniek in de Bijbel?
- 2.** Ben jij een 'mens van de weg van het Woord'? Waarom wel/niet?
- 3.** Hoe gaat het getuigenis van Jezus door in jouw omgeving?
Hoe ben jij daarbij betrokken?